

Ulik hørsel, like muligheter - alles ansvar

HLFs handlingsprogram 2022-2025

Innholdsfortegnelse

HLFs strategi	4
Fokusområder:	
› Likestilling og deltakelse	7
› Behandling og rehabilitering	9
› Opplæring og utdanning	10
› Forebygging	11
Organisasjon	12
Fra handlingsprogram til aktivitetsplaner	14

Veien til et hørselsvennlig samfunn

Hørselsbevissthet som folkehelsemulighet

Hver femte person har hørselsutfordringer. Det berører også nærpersoner og omgivelsene ellers. Den enkelte bruker mye tid og krefter på å håndtere sin hørselsutfordring, gjennom bruk av hørselsteknologi og mestringsteknikker. Selv om dette letter hverdagen, får mange likevel over tid helseplager og opplever å stå mer eller mindre utenfor viktige arenaer og møteplasser. Det henger i stor grad sammen med samfunnsskapt barrierer mot likestilt deltakelse for gruppen personer med ulike hørselsutfordringer.

HLF vil derfor påvirke slik at retten til tilrettelegging suppleres med lovkrav om universell utforming. Disse må konkretiseres med hørselsvennlige fysiske og digitale løsninger på alle samfunnsområder og nivåer. Dette vil særlig komme til nytte for gruppen personer med hørselsutfordringer, men også bidra til folkehelsen ved at slike løsninger gagnar hele befolkningen.

Strategiske mål for økt hørselsvennlighet

Veien til et hørselsvennlig samfunn krever målrettet påvirkning. Parallelt med fokuset på likestilt deltakelse, skal HLF sikre gruppen personer med hørselsutfordringer lik tilgang til gode helsetjenester, samt tilgjengelige barnehage- og skoletilbud. Det legges også opp til å styrke forebyggingsområdet.

Programdokumentet beskriver i alt et tyvetalls strategiske mål innen disse områdene. Gjennomgående er prinsippet om medvirkning og rett til likestilt deltakelse på alle

livsområder, eksempelvis skole, jobb, helse, reise, samfunnsberedskap og kultur/fritid. I programperioden vil det, som følge av statlige prosesser, være særlige påvirkningsmuligheter innen høreapparatområdet, rettighetslovgivningen og på det audiovisuelle feltet.

Påvirkningsarbeid på alle plan

Oppskriften på å lykkes med å nå våre strategiske mål, er mobilisering av alle gode påvirkningskrefter i forbundet og hos våre alliansepartnere i hørselssektoren. Ingen kan påvirke alt, men alle kan påvirke noe som beveger oss, skritt for skritt, videre på veien mot et hørselsvennlig samfunn. Dette gjelder også holdningsendringer i samfunnet for øvrig.

For å ruste lagene og utvalgene til blant annet påvirkningsarbeid, har programdokumentet et eget kapittel om organisatorisk utviklingsarbeid. Der skisseres det hvordan oppfølgingen av lag og utvalg skal forsterkes. Tilsvarende gjelder etablering av nye møtepunkter for utveksling og læring. Dette følges opp i siste kapittel, som presenterer et samlet opplegg for å gjøre årsplanarbeidet mer enkelt og målrettet med hjelp av digital aktivitetsplan.

Forbundsleder

Bjørg Kampestuen-Berntzen

HLFs strategi

Formål og visjon

HLF har som formål å sikre at alle med hørselsutfordringer får god livskvalitet, gjøres selvhjulpne, og oppnår full likestilling og deltakelse i alle livets sammenhenger. HLF påvirker og er pådriver for å styrke hørselshemmedes rettigheter, bekjemper fordommer mot hørselshemmede, og gjennomfører tiltak innen informasjon og forebygging. Vår visjon er en enklere hverdag for alle med hørselsutfordringer og færre hørselstap og hørselsskader i befolkningen. HLFs kultur skal være preget av våre verdier: Engasjement – Kunnskap – Omsorg.

Mangfold, individ og rettigheter

Gruppen personer med hørselsutfordringer er mangfoldig. En rekke diagnoser er

relevante, og den individuelle variasjonen er stor. Fellesnevneren er at funksjonsnedsettelse knyttet til hørsel gir utfordringer på det personlige plan og i møtet med våre omgivelser. Disse utgjør barrierer når de ikke er universelt utformet, hvilket krever at hovedløsningen kan brukes av alle – det er eksempelvis tilfelle ved synlig teksting av audiovisuelt innhold. Mestring av hørselsutfordringer kommer ikke av seg selv. Det krever mye egeninnsats i tillegg til gode og tilgjengelige offentlige tjenester. HLF tilbyr alle med hørselsutfordringer og deres nærpå personer hjelp til selvhjelp gjennom blant annet informasjon, kurs og møteplasser. Mange av disse benytter seg også av vårt tilbud om hørselshjelpere og andre likepersoner. Som brukerorganisasjon på-

virker HLF politiske og forvaltningsmessige myndigheter. Dette for å sikre nødvendige rettigheter og ressurser, både individuelt og gruppemessig. Politikk er å prioritere. HLFs interessepolitikk har som mål å sørge for at alle med hørselsutfordringer blir prioritert.

Medvirkning og annen påvirkning

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) gir en overordnet beskrivelse av hva som må være på plass for å sikre likestilt deltakelse på alle samfunnsområder i hele livsløpet. Prinsippet om medvirkning står sentralt i konvensjonen, som gjerne sammenfattes med slagordet *ingenting om oss, uten oss!* Staten er folkerettslig bundet av konvensjonen, men konvensjonen er ikke tatt inn i norsk lov. Norske lover er delvis tilpasset, men ikke nok til at samfunnet sikrer at alle med hørselsutfordringer får fulle menneskerettigheter. Selv om alle med hørselsutfordringer har rett til medvirkning, betyr ikke det automatisk å få rett. Norsk lovverk, eksempelvis Likestillings- og diskrimineringsloven, gir anledning til å vurdere om et tiltak som anses byrdefullt, utgjør en uforholdsmessig byrde. Staten slutter opp om de delene av konvensjonen som går på fysiske omgivelser, gjennom lovkrav om universell utforming, men holder varer, informasjon og tjenesteområdet utenfor. Endring av norsk lovverk, slik at det er i tråd med rettsnormen i internasjonale konvensjoner, krever medvirkning og annen påvirkning. Målet er et universelt utformet samfunn, som tar befolkningens hørselsutfordringer på alvor.

På veien dit jobber HLF interessepolitisk for å sikre at alle med hørselsutfordringer får medvirke og gis tilgang til relevante offentlige tjenester og teknologi, og tilrettelegging når universell utforming ikke er tilstrekkelig eller mulig. HLF er, sammen med FFO, en sterk pådriver for å få hele FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne tatt inn i norsk lov.

Nedbygging av barrierer

Personer med hørselsutfordringer møter daglig samfunnsskapt barrierer, som følge av manglende universell utforming eller individuell og generell tilrettelegging. Disse hindrene vanskeliggjør likestilt kommunikasjon og deltakelse, og skaper store personlige og samfunnsmessige omkostninger. Opplevd utenforskap er ikke uvanlig. HLF jobber målrettet for nedbygging av barrierer som gjør hverdagen unødvendig vanskelig. Ansvarlige myndigheter er prinsipielt positive til å gjøre samfunnet universelt utformet, men handler langsomt, lite helhetlig og med mange forbehold. Statens manglende oppfølging av krav til universell utforming, forankret i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, gjør at HLF må samarbeide med andre for å få fortgang i arbeidet med å virkeliggjøre et samfunn der alle kan delta.

Frivillig arbeid for hørselssaken

HLFs mange tillitsvalgte, likepersoner og brukermedvirkere, nedlegger utallige timer med frivillig arbeid for hørselssaken. Uten et levende medlemsdemokrati stopper HLF

opp. I tillegg til organisasjonsarbeidet jobber våre frivillige med medlemsrettet og utadrettet informasjon, kampanjer, forebygging og påvirkning. Dette er viktig også fremover. Det frivillige arbeidet for å synliggjøre hørselssaken er en nøkkelfaktor for å nå frem til alle som har hørselsutfordringer, befolkningen ellers og ansvarlige myndigheter. Politisk beslutningsansvar blir systematisk overført til regionale og lokale myndigheter. Våre tillitsvalgte får derfor et stadig større spillerom og ansvar som en følge av dette. HLF må derfor fremover styrke samvirket mellom HLF sentralt og HLFs lag og faste utvalg.

Synlighet og omdømme

HLF bygger sin synlighet gjennom blant annet kampanjer, informasjon og nyhetssaker med politisk brodd. Vårt omdømme er godt, men kjennskapen til oss og hørselssaken har et klart forbedringspotensial sett i lys av utbredelsen av hørselsutfordringer i befolkningen. Kommunikasjonen vår skal fortsatt basere seg på brukererfaringer, forskning og fakta. Fremover skal vi i enda større grad vise frem et mangfold av stemmer og fortellinger om livet med hørselsutfordringer. Slik vil vi bekjempe fordommer og stigma, og utvide mulighetene for medvirkning og deltakelse. I dette arbeidet vil vi blant annet bruke digitale medier for å nå stadig større deler av målgruppen. Vår hovedjobb skal fortsatt være å vise at det er en million personer med hørselsutfordringer i Norge, som fortjener å leve et likestilt liv ut fra egne ønsker.

Nærpersoner

Hørselsutfordringer og kommunikasjonsutfordringer er to sider av samme sak, også i nære relasjoner. I dag blir nærpersoner i for liten grad trukket inn i hørselsrehabiliteringen. HLF jobber for at nærpersoner aktivt skal kunne delta i mestrings- og rehabiliteringstilbud samt få hørselsinformasjon som styrker kommunikasjonen og gir best mulig rehabiliteringseffekt.

Fokusområder med strategiske mål

HLFs strategi har fire fokusområder: Likestilling og deltakelse – Behandling og rehabilitering – Opplæring og utdanning – Forebygging. Disse rommer totalt 20 strategiske mål. De fire neste kapitlene tar for seg disse i tur og orden. Gjennomgangen beskriver de sluttresultatene HLF har som ambisjon å oppnå på prioriterte påvirkningsområder i løpet av programperioden. Det innebærer at målene er formulert slik at de beskriver hvordan vi vil at samfunnet skal være tilpasset innen de prioriterte fokusområdene ved slutten av handlingsprogramperioden.

Hvordan arbeidet for å komme dit skal legges opp praktisk med konkrete tiltak i hele HLF, er temaet for kapitlet *Fra handlingsprogram til aktivitetsplaner*.

Når det gjelder videreutvikling av HLFs frivillighet, våre selskaper, forskning og utviklingsarbeid samt det internasjonale arbeidet, beskrives dette i kapitlet *Organisasjon*.

Likestilling og deltakelse

HLF har ni strategiske mål for å sikre likestilt samfunnsdeltakelse for alle med hørselsutfordringer.

Universell utforming

Alle bygg og andre fysiske og digitale løsninger er, i samsvar med gjeldende lov- og regelverk, universelt utformet. Bygg som er universelt utformet med tanke på hørsel har god akustikk, lyd- og taleoverføringsutstyr, skriftlig informasjon der dette er relevant, samt varsling via lyd kombinert med lys og/eller vibrasjon. Det er innført plikt til universell utforming av informasjon, varer og tjenester, samt i arbeidslivet. Nasjonal handlingsplan for universell utforming er under gjennomføring, og tar opp i seg behovene til alle med hørselsutfordringer.

Tilrettelegging

Når universell utforming ikke er tilstrekkelig eller mulig, er retten til individuell og gruppemessig tilrettelegging tydeliggjort. Det er lagt større vekt på nytte og effekt av tilretteleggingstiltaket enn uforholdsmessig byrde.

Lovverk og diskrimineringsvern

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne er inkorporert i Norge, og dermed gitt forrang i norsk lov. Staten følger opp konvensjonen i aktuelt lovarbeid. Tilbudet til samisktalende med hørselsutfordringer samsvarer med ILOs konvensjon om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Staten har tatt ansvar for en holdningskampanje om likestilling av alle med hørselsutfordringer.

Informasjon og kommunikasjons-teknologi (IKT)

Direktesendinger, nettmøter og alt nettinhold er tekstet. Det blir stilt krav til teksting av direkte sendt innhold i alle medier, uten mulighet til unntak. Ny velferdsteknologi, digitale læringshjelpemidler, talegjenkjennelsesteknologi og lignende, er universelt utformet. Hjelpemidler og hørselsteknologi har åpen standard slik at det er mulig å velge, og å bruke utstyr på tvers av produsenter. Det er innført krav om at hjelpemidler skal kunne brukes i universelt utformede IKT-løsninger, eksempelvis fungerer skrivetolkens programvare på alle nettmøteplattformer.

Tekst og tolk

Aktører, arrangører og medier som kommuniserer overfor allmennheten er pålagt å bruke skrivetolking som generell tilrettelegging for alle med hørselsutfordringer. Skrivetolking er tilgjengelig på morsmål. Programvare som brukes for å kommunisere med personer med hørselsutfordringer, er gratis og tilgjengelig for alle.

Dialog med offentlige tjenester

Offentlige tjenester er universelt utformet slik at alle med hørselsutfordringer kan medvirke og kommunisere likestilt i eget forløp. Det er mulig å velge mellom å ringe, ha videosamtale og bruke skriftlig toveiskommunikasjon, som for eksempel chat, SMS eller e-post. Tolk er tilgjengelig etter behov i konsultasjoner og ved annen kommunikasjon.

Kultur, medier og samfunnsdebatt

Alt audiovisuelt innhold på fjernsyn og nett er teksten, også i sanntid. Audiovisuelle produksjoner er pålagt og prioriterer hørbarhet og taleoppfattelse. Personer med hørselsutfordringer er aktive samfunnsdeltakere. De er gitt muligheter for demokratisk deltakelse, er synlige i media og kulturliv, og utøver sin meningsfrihet og ytringsrett.

Samferdsel

Hele reisekjeden, inkludert reiseinformasjon og systemer for nødvarsling og evakuering, er universelt utformet og tilgjengelig på skjerm.

Arbeidsliv

Alle med hørselsutfordringer har et rettsvern mot diskriminering og er likestilt i ansettelsesprosesser, fordeling av arbeidsoppgaver og forfremmelser. Alle forhold ved arbeids-

livet er universelt utformet og åpne landskap brukes i liten grad. Aktivitets- og redegjøringspliktene til offentlige arbeidsgivere og arbeidslivsorganisasjonene, likestiller alle med og uten hørselsutfordringer i arbeidslivet. Stat, kommune og store private arbeidsgivere har praktikant/aspirant- og omskoleringsprogrammer med tilbud om praksis, hvor målet er fast jobb. Yrkesaktive og studenter med hørselsutfordringer har tilgang på reservehøreapparater og hørselstekniske hjelpemidler, samt tolkehjelp, tilrettelegging av arbeidsoppgaver og tilbud om tilpasningskurs og rehabilitering med søkelys på rettigheter og psykososiale forhold. Universell utforming av arbeidslivet i lovs form reduserer behovet for tilrettelegging, og gjør arbeidsdagen lettere praktisk og psykososialt.

Behandling og rehabilitering

HLF har fire strategiske mål for å sikre behandling og rehabilitering for alle med hørselsutfordringer.

Nasjonal hørselsplan og andre statlige føringer

Norske myndigheter anerkjenner behovene knyttet til hørselsomsorgen, og har gjennomført vedtak om kvalitetssikrede pasientforløp innen spesialisert behandling og rehabilitering for alle HLFs diagnosegrupper gjennom en nasjonal hørselsplan. Hørseltesting av fire- og seksåringer er en del av den ordinære sjekken hos helsestasjon- og skolehelsetjenesten. Voksne personer og risikogrupper tilbys hørseltesting etter behov. Hørselsregisteret for barn er etablert ved *Norsk kvalitetsregister øre-nese-hals*.

Offentlige helsetjenester

Alle med hørselsutfordringer har tilgang på relevante offentlige helsetjenester med høy faglig kvalitet, og medvirker i egen behandlings- og rehabiliteringsprosess. Informasjon og kommunikasjon er universelt utformet. Det er lovpålagt at alle kommuner har hørselskontakter med hørselsfaglig

kompetanse. Personer med hørselsutfordringer møter helsetjenester som har et helhetlig brukerperspektiv, og er ferdig utredet innen 12 uker. Utredning og oppfølging er hørselsfaglig kvalitetssikret, og formidling av høreapparater legges opp i henhold til norsk standard for organisering av høreapparat-tilpasning. Alle nye brukere får tilbud om opplæring. Det er maks seks måneders ventetid for CI-operasjon.

Høreapparater, CI og hørselstekniske hjelpemidler

Alle med hørselsutfordringer har gratis og god tilgang på offentlig finansierte hørselstekniske hjelpemidler og individuelt tilpasset hørselsteknologi, så som høreapparater, tinnitusmaskere, cochlea implantat (CI) og benforankret høreapparat (BAHA). Alle med behov får tilbud om tilpassede reserveapparat eller tosidig CI.

Helse- og sosialfaglige utdanninger

Kunnskap om hørsel og kommunikasjon er en integrert del av helse- og sosialfaglige utdanninger.

Opplæring og utdanning

HLF har fire strategiske mål for å sikre opplæring og utdanning for alle barn og unge med hørselsutfordringer.

Hørselspedagogtjeneste

Det er etablert en hørselspedagogtjeneste som sikrer hørselsfaglig kompetanse nær barn og unge med hørselsutfordringer og deres familier, slik at de får den oppfølgingen og koordineringen av tjenestetilbudet de behøver.

Tilrettelagt hørselspedagogisk opplæring og undervisning

Barn og unge med hørselsutfordringer får tilrettelagt undervisning og spesialpedagogisk støtte i barnehage og skole, og har en trygg og sosial hverdag med likestilt deltakelse. Foreldre som har barn med hørselsutfordringer, får hørselsfaglig veiledning og tilbud om språkopplæring som sikrer god språkutvikling hos barna. Talespråklig opplæring, tegnstøtte, norsk tegnspråk, lyttetrening, og

tilrettelagt undervisning tilbys alle barn og unge med hørselsutfordringer ut fra behov. Barnehager og skoler samarbeider for å sikre gode overganger for barn og unge med hørselsutfordringer.

Nasjonalt veikart

Statens *Veikart. Universelt utformet nærskole 2030* er vedtatt og under oppfølging. Veikartet imøtekommer behovene til barn og unge med hørselsutfordringer.

Pedagogiske utdanninger

Kunnskap om hørsel og kommunikasjon hos barn og unge er en del av lærerutdanningene. Den hørselspedagogiske utdanningen er kompetansehevet gjennom samarbeid mellom universitet og høyskolesystemet.

Forebygging

HLF har tre strategiske mål for å sikre forebygging av hørselstap og hørselsskader.

Offentlige føringer og tiltak

Fritidsstøy er lovregulert. Det offentlige har tatt ansvar for støyskadeforebyggende arbeid i barnehage, skole og skolefritidsordning. Hørselsrelaterte lidelser inngår i offentlige befolkningsundersøkelser og det gis statlige midler til å forske på støyrelaterte hørselsskader og tinnitus. Primær- og spesialisthelsetjenesten har kunnskap om ubehandlet hørselstap som risikofaktor for utvikling av demens, kognitiv funksjonsforstyrrelse og redusert livskvalitet. Partene i arbeidslivet har god kunnskap om støy og hørselsskader, og samarbeider med hverandre og med HLF om støyskadeforebyggende arbeid.

Folkeopplysning

Den voksne befolkningen er informert om sammenhengen mellom støy og hørselsskader. Barn og unge har kunnskap om støyvett.

Befolkningen kjenner til at ubehandlet hørselstap gir økt risiko for utvikling av demens og psykososial uhelse. Befolkningen er opplyst om at behandling av hørselstap og tinnitus fremmer god helse og deltakelse yrkesmessig, sosialt og familiært.

HLF-satsinger

HLF er til stede i barnehage og skole med støyskadeforebyggende informasjonsarbeid. HLF er synlig i saker og kampanjer med søkelys på støy og forebygging av hørselstap, tinnitus og hørselsskader.

Organisasjon

Tillitsvalgte og likepersoner

Alt det gode arbeidet som gjøres av HLFs tillitsvalgte og likepersoner, skal i programperioden kobles nært til handlingsprogrammets fokusområder og strategiske mål gjennom aktivitetsplaner. HLFs sekretariat vil legge til rette for dette ved å informere, veilede og motivere ledere i lag og faste utvalg. Innarbeidede kommunikasjonsmåter – fysiske møter, e-post, SMS og nyhetsbrev – vil bli supplert med en satsing på universelt utformede nettmøteløsninger med skrivetolkning. Dette til nytte og glede i styrearbeid, kurs og påvirkningsarbeid på alle plan.

Følgende organisatoriske områder skal vies særlig oppmerksomhet:

- › Medlemsinformasjon
- › Fylkeskontrollen
- › Samarbeid mellom de faste utvalgene og sentralstyret
- › Oppfølging av de faste utvalgene
- › Likepersonordningen
- › Skolering av medlemmer, tillitsvalgte og tillitsvalgte ledere
- › Rekruttering, opplæring og oppfølging av brukermedvirkere
- › Tilbud til yrkesaktive i regi av lagene
- › Samisktalendes tilgang til HLFs tilbud
- › Tinnitusarbeidet
- › Balansetreningstilbud
- › Barn med auditiv prosesseringsvanske (APD)

HLFs selskaper

HLFs tre selskaper er innrettet for å være selvfinansierende og bidra til å gjøre hverdagen enklere for personer med hørselsutfordringer. I programperioden skal *Briskeby videregående skole as* styrke det nasjonale skoletilbudet i Lier og tilby universelt utformet fjernundervisning, ved siden av å drive dokumentasjons- og utviklingsarbeid. *HLF Rehabilitering as* skal videreutvikle og tilby universelt utformede fysiske/digitale kurs og rehabiliteringstjenester nasjonalt. Det skal satses på oppbygging av kommunal hørselskompetanse og brukermedvirkning, hvor tilbud tilpasses morsmål. *HLF Utvikling as* skal drive nasjonal rådgivningstjeneste ut mot de videregående skolene, samt gjennomføre, videreutvikle og formidle kunnskap fra prosjekter. Det omfatter blant annet rehabiliteringsmetoder, teknologiske løsninger for teksting og mestringsutvikling, samt universell utforming av digitale plattformer.

Forskning og utviklingsarbeid (FoU)

HLF er kompetent på FoU-behov innen hørselsområdet, og vi bidrar selv gjennom prosjektvirksomhet, dokumentasjonsarbeid, *HLFs forskning- og utviklingsfond* og våre egne selskaper. Vårt påvirkningsarbeid omfatter også sikring av gode rammebetingelser for og nødvendige ressurser til FoU-aktivitet på hørselsområdet.

Internasjonalt arbeid

HLF deltar i relevante hørselsorganisasjoner i utlandet: *Nordiska Höreskadades Samarbeidskommitté* (NHS), *Nordiska Audiologiska Sällskapet* (NAS), *European Federation of Hard of Hearing People* (EFHOH) og *International Federation of Hard of Hearing People* (IFHOH). HLF kan delta i relevante bistandsprosjekt. Vi vil videreføre og videreutvikle det hørselsfaglige utveklingsprosjektet med Malawi i samarbeid med *HLF Briskeby skole og kompetansesenter as*. På vegne av alle med hørselsutfordringer i Norge vil HLF ha et aktivt søkelys på menneskerettigheter opp mot FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD-komiteén).

Fra handlingsprogram til aktivitetsplaner

Handlingsprogrammet viser vei i arbeidet med aktivitetsplaner i hele organisasjonen, hvor utvalgte strategiske mål blir konkretisert og oppnådd gjennom planlagte aktiviteter og tiltak. Vår ambisjon er å utarbeide konkrete aktivitetsplaner på alle nivå for å nå HLFs strategiske mål. Sentralstyret og sekretariatet vil utarbeide årlige aktivitetsplaner og rapportere på resultatoppnåelse. Tilsvarende vil de faste utvalgene, fylkeslagene og lokallagene hver især utarbeide sine aktivitetsplaner. HLFs sekretariat vil i programperioden stimulere dette arbeidet gjennom tre satsinger.

Nettguide med mal for aktivitetsplanarbeid

Det skal utvikles en elektronisk mal som viser hvordan aktivitetsplanarbeidet enkelt kan forankres i handlingsprogrammets

strategiske mål. Nettguiden skal vise vei til målrettet aktivitetsplanarbeid og beskrive et opplegg for dokumentasjon av og rapportering på måloppnåelse i årsmelding.

Kurs i aktivitetsplanarbeid

Tillitsvalgte får tilbud om opplæring i aktivitetsplanarbeid forankret i handlingsprogrammet. Det legges opp til tradisjonelle voksenopplæringskurs supplert med et universelt utformet e-læringstilbud.

Tilbud om veiledning i aktivitetsplanarbeid

Alle tillitsvalgte får tilbud om veiledning i aktivitetsplanarbeid. Fylkeslagenes styrer får dessuten tilbud om opplæring og veiledning i oppfølging av lokallagene i deres aktivitetsplanarbeid.

Postboks 6652 Etterstad | 0609 Oslo Brynsveien 13 | 0667 Oslo
Tlf: 22 63 99 00 | e-post: hlf@hlf.no | www.hlf.no